

ILVESVUORI POHJOINEN -ASEMAKAAVA: LUONTOSELVITYKSEN TÄYDENNYS

Pekka Routasuo

15.12.2015, päivitetty 15.12.2018

ILVESVUORI POHJOINEN -ASEMAKAAVA: LUONTOSELVITYKSEN TÄYDENNYS

Sisällys

1 Johdanto	3
2 Aineisto ja menetelmät	4
3 Tulokset	4
3.1 Kissanoja	4
3.2 Kallioalue Hämeenlinnantien varrella	8
3.3 Kuusimäen pähkinäpensasta kasvava alue	10
4 Suositukset	13
5 Lähteet ja kirjallisuus	13

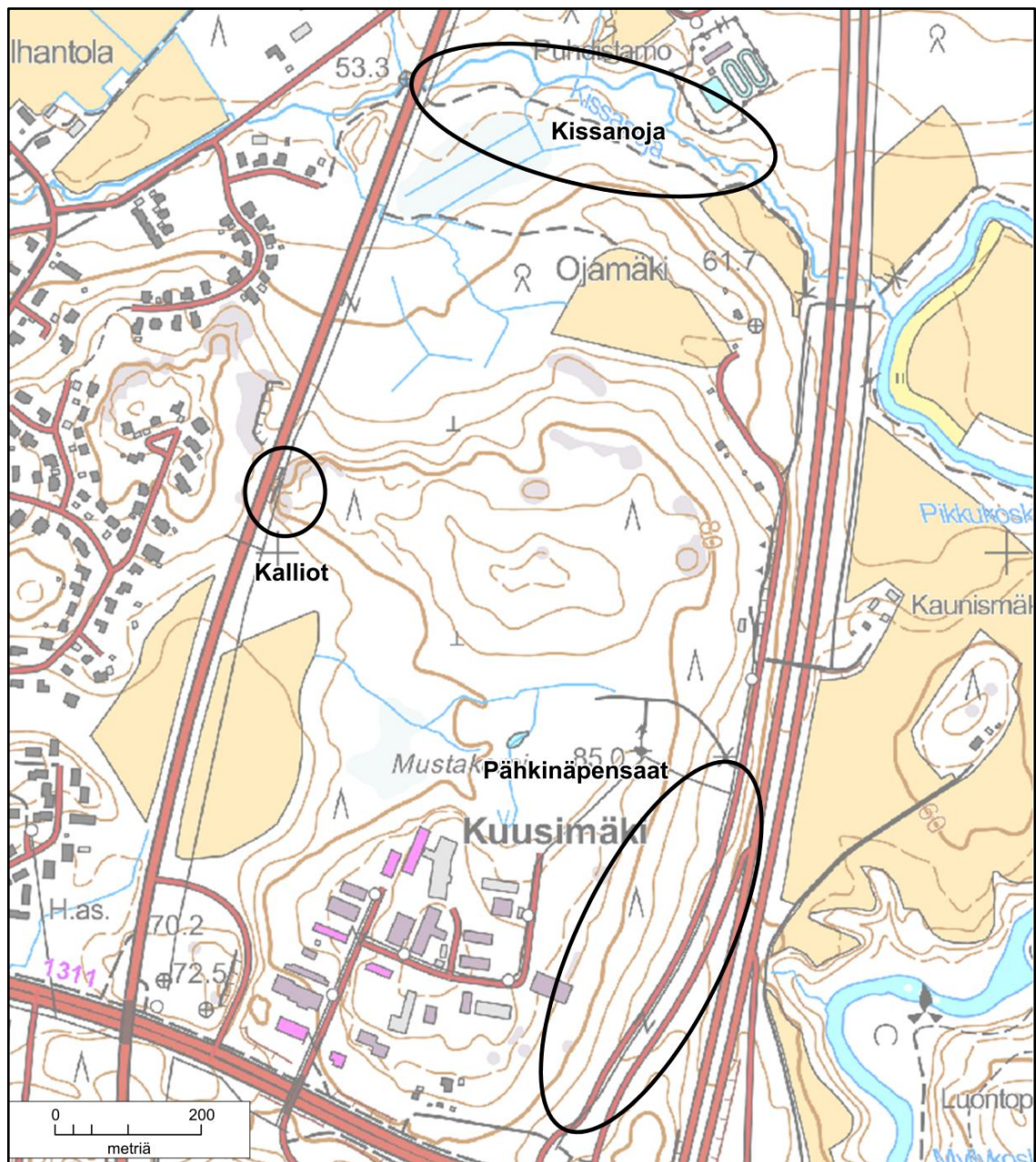
Kansi: Kissanojan pohjoisin lähteikkö.

Ilmakuvat ja pohjakartat © Maanmittauslaitos.

Valokuvat © Pekka Routasuo.

1 JOHDANTO

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus on antanut 22.5.2015 lausunnon Nurmijärven kirkonkylän itäpuolella sijaitsevasta Ilvesvuori pohjoinen -alueen asemakaava-luonnoksesta. Lausunnon perusteella on tarpeen täydentää kaavan luontoselvitystä (Ramboll Finland Oy 2014). Nurmijärven kunta tilasi luontoselvityksen täydennyksen Ympäristösuunnittelu Enviro Oy:ltä, jossa työn on tehnyt biologi, LuK Pekka Routasuo. Syksyllä 2018 raporttia päivitettiin vuoden 2014 jälkeen saatujen uusien tietojen ja maastokäynnin perusteella.

Kuva 1. Kesällä 2015 inventoitujen alueiden sijainti Ilvesvuori pohjoinen -asemakaava-alueella.

2 AINEISTO JA MENETLMÄT

Ilvesvuori pohjoinen -alue sijaitsee Hämeenlinnantien ja Hämeenlinnanväylän väliselle alueelle Siippoontien pohjoispuolelle. Alue kuuluu Nurmijärven Kirkonkylän osayleiskaava-alueeseen, jonka luontoselvityksiä on tehty vuosina 2004 (Ympäristösuunnittelu Enviro Oy & Ympäristösuunnittelu OK 2005) ja 2013 (Ympäristösuunnittelu Enviro Oy 2013). Asemakaavataso selvityksiä on tehty vuosina 1992 (Luontotutkimus Enviro Oy 1992), 2007 (Pöyry Environment Oy 2007) sekä 2014 Ilvesvuori pohjoinen -asemakaavaan liittyvä selvitys (Ramboll 2014).

Lausunnossa mainitut luontokohteet eli Kissanojan alueen lähteet ja itse oja lähiympäristöineen, kaava-alueen länsilaidan kallioalue sekä alueen itäreunalla oleva pähkinäpensaita kasvava alue (kuva 1) tarkistettiin maastossa 10.7.2015. Kesällä 2017 saatiin Keijo Savolalta tietoja Kissanojan alueen kääpä- ja sammallajistosta (Savola 2017). Kissanojan alue oli mukana vuoden 2017 vanhojen metsien selvityksessä (Ympäristösuunnittelu Enviro Oy 2017a) sekä vuonna 2016 tehdyssä kirkonkylän osayleiskaava-alueen pienvesien selvityksessä (Ympäristösuunnittelu Enviro Oy 2017b). Maastokäynnillä 27.8.2018 tarkennettiin Kissanojan alueen lähteikköjen tietoja ja sijaintia, mutta lajistoseelvityksiä ei alueella tehty vuonna 2018.

Tarkistettujen kohteiden osalta arvioitiin, täyttävätkö ne vesilain 2 luvun 11 §:n mukaisten pienvesikohteiden, metsälain 10 §:n mukaisten elinympäristöjen tai luonnonsuojelulain 29 §:n mukaisten suojeltujen luontotyyppien kriteerit.

3 TULOKSET

3.1 Kissanoja

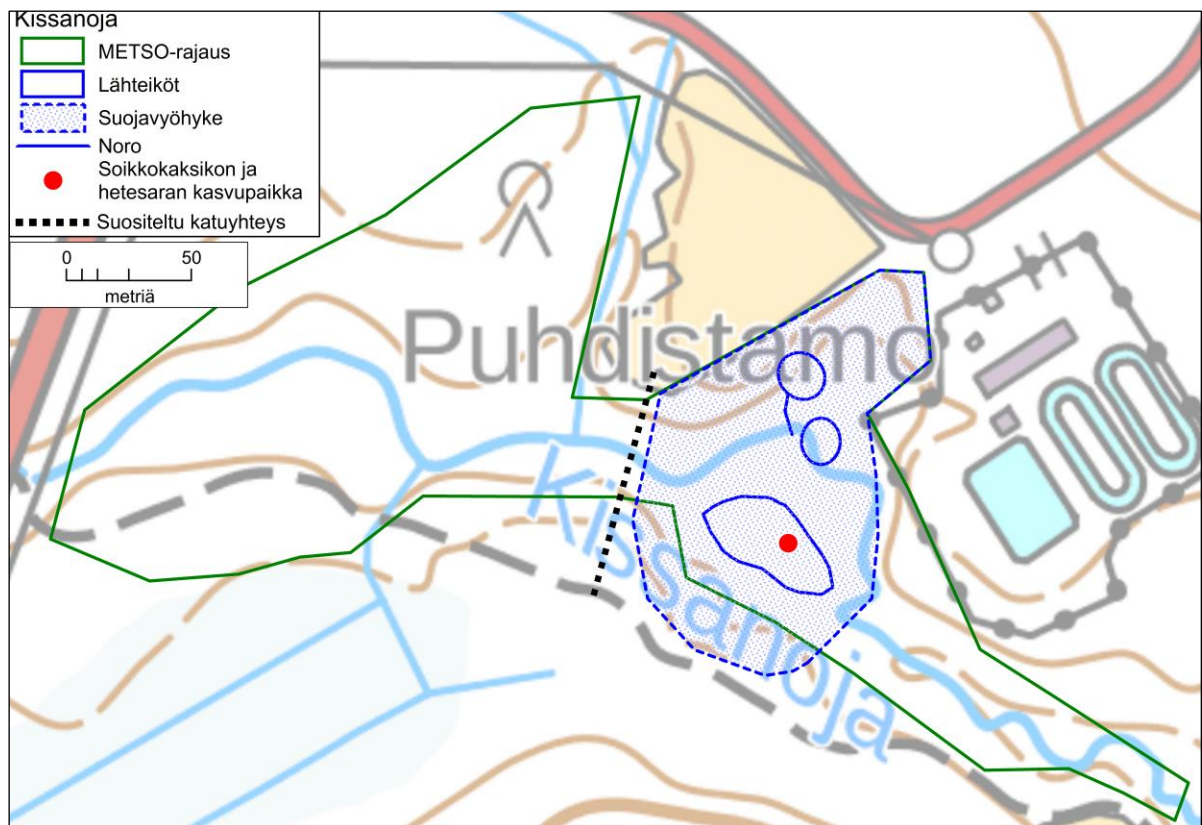
Kissanoja saa alkunsa Hämeenlinnantien länsipuolelta ja yhtyy Vantaanjokeen Hämeenlinnanväylän itäpuolella (kuva 1). Ojan pohjoispuolella on jätevedenpuhdistamo, jonka purkuputki laskee Kissanojaan (kuva 2). Kissanojan puronvarren puusto on varttuvaa–varttunutta kuusikkoa (kuva 5). Sekapuina kasvaa koivua, haapaa ja harmaaleppää sekä paikoin myös mäntyä. Puronvarren kasvillisuus on pääosin tuoretta lehtoa ja kosteaa suurruoholehtoa. Puronvarressa kasvaa mm. imikkää, sudenmarjaa, käenkaalia, lillukkaa, kevätlehtoleinikkiä, kevätlinnunsilmää, korpinumikkaa, koiranvehnää, lehtokuusamaa, taikinamarjaa ja näsiää. Uoma on kuvaan 2 rajatulla alueella pääosin luonnontilainen tai luonnontilaisen kaltainen ja leveydeltään 2–3 metriä. Ojan yli on pohjoispuolella olevan pellon kohdalle rakennettu kevyt silta (ks. kuva 2).

Kissanojan eteläpuolella olevalla lähteikköalueella on muutama pienehkö lähteen-silmä sekä tihkupintoja. Ojan pohjoispuolella on kaksi erillistä lähteikköaluetta (kuva 2). Niistä eteläisemmällä (kuva 4) on kaksi lähekkäistä runsasvetistä lähteen-silmää; tämä alue on aiemmissa raporteissa ollut paikannusvirheen vuoksi väärässä paikassa. Pohjoisempi joen pohjoispuolisista alueista sijaitsee viemärikaivon läheisyydessä eikä se vaikuta täysin luonnontilaiselta (kuva 3). Tällä alueella ei ole

todettu selkeää pohjaveden purkautumiskohtaa. Alue on palautumassa luonnontilaan. Pohjoisemmalla lähteikköalueelta virtaa Kissanajaan lyhyt noro.

Lähteiköissä kasvaa mm. suokeltoa, alueellisesti uhanalaista (RT) soikkokaksikkoa (kuva 6), maariankämmekkää, terttualpia, järvikortetta, järviruokoa, raatetta, lehtotähtimöä, kevätlinnunsilmää, korpinurmikkaa, mätässaraa, isoalvejuurta, hiirenporrasta, silmälläpidettävää (NT) hetesaraa sekä käenkukkaa. Laajin lähteikkö on säilyttänyt luonnontilansa, vaikka hakkuut ulottuvat jo melko lähelle.

Kuvaan 7 on merkitty Savolan (2017) kääpä- ja sammalhavainnot. Savolan selvitys käsitti vain kuvaan 7 rajatun alueen, eikä ollut kattava.

Kuva 2. Kissanojan luontokohde: vihreällä viivalla on rajattu alue, joka täyttää METSO-ohjelman ja metsälain 10 §:n mukaisten kohteiden kriteerit. Sinisellä viivalla on merkitty vesilain 2 luvun 11 §:n mukaiset lähteiköt ja noro. Lisäksi kuvaan on merkitty lähteikköjen suojavyöhyke ja soikkokaksikon (RT) ja hetesaran (NT) kasvupaikka. Kuvassa näkyy myös suositeltu katuyhteyden paikka (ks. luku 4).

Kissanojan sekä sen varrella olevien lähteikköalueiden lähiympäristöt täyttävät metsälain 10 §:n mukaisten monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeiden elinympäristöjen kriteerit. Kissanoja on puro, jonka muuttamista koskee vesilain 3 luvun 2 §:n kohdan 8 mukainen luvantarve. Luvan tarve syntyy, jos jokin valuma-alueella tai uomassa tehtävä toimenpide vaikuttaa lain 3 luvun 2 §:n kuvatulla tavalla puron luonnontilaiseen osaan. Lähteiköt ja norot ovat lisäksi vesilain 2 luvun 11 §:n mukaisia kohteita. Lähteikköjen suojavyöhykkeen pinta-ala on noin 1,2 ha.

Metsäalue täyttää myös METSO-ohjelman kriteerit (Syrjänen ym. 2016). Metsäalueen pinta-ala on noin 4,3 ha. Kissanojan alueelta on löydetty useita uhanalaisia kääpä- ja sammallajeja (kuva 7). Kissanoja on luontotyyppiä savimaiden purot, joka on Etelä-Suomessa äärimmäisen uhanalainen luontotyyppi (Raunio ym. 2008a, b).

Kuva 3. Kissanojan pohjoisin lähteikkö.

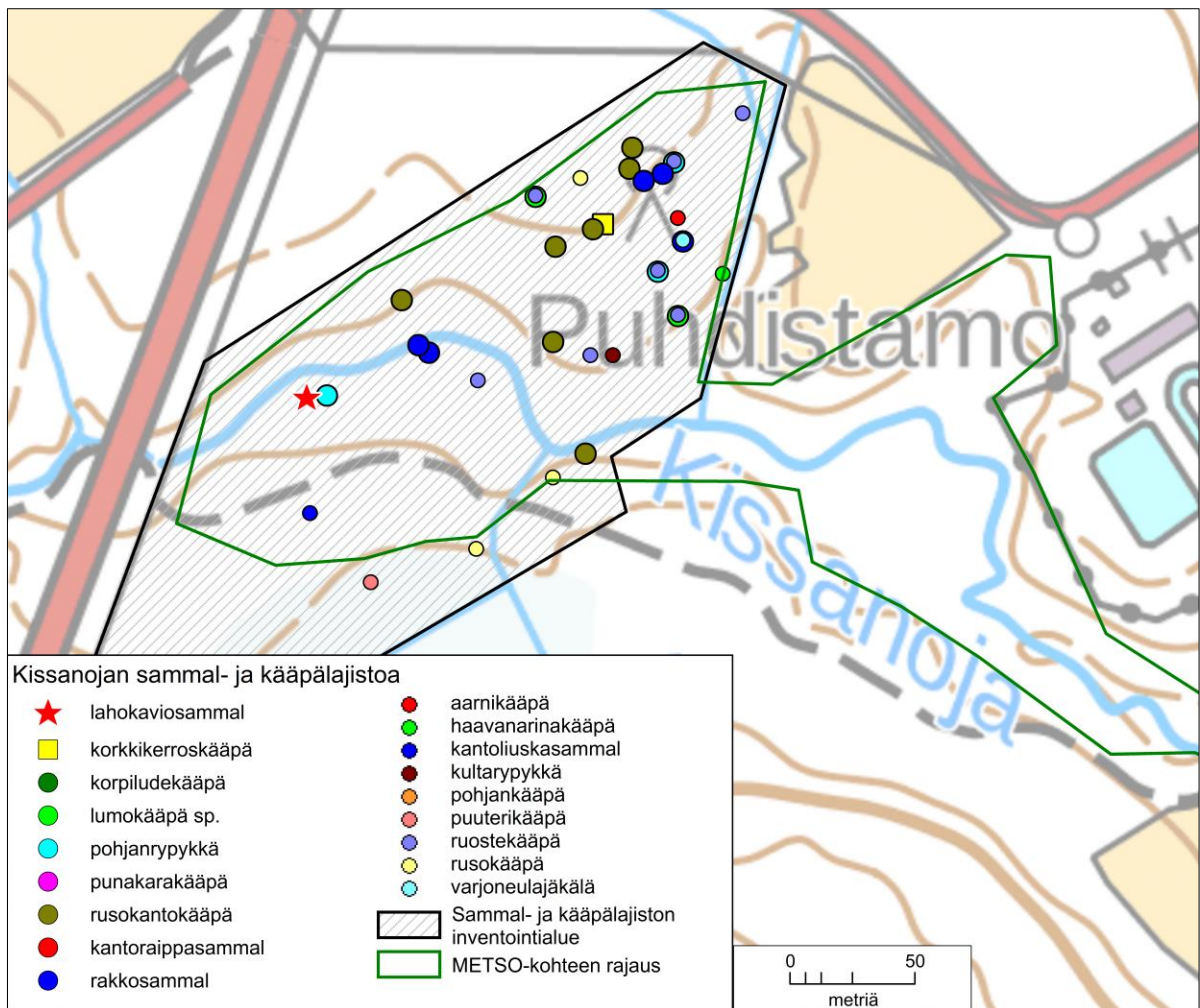
Kuva 4. Kissanojan keskimäinen lähteikkö.

Kuva 5. Kissanojan varren kasvillisuutta puhdistamon lounaispuolella.

Kuva 6. Kissanojan eteläpuolisen lähteikön kasvillisuutta, kuvan keskellä soikkokaksikko.

Kuva 7. Kääpä- ja sammalhavainnot Kissanojan alueelta (Savola 2017). Tähti = äärimmäisen uhanalainen (CR), neliö = silmälläpidettävä (NT), iso ympyrä = alueellisesti uhanalainen (RT) ja pieni ympyrä = arvokasta elinympäristöä indikoiva laji.

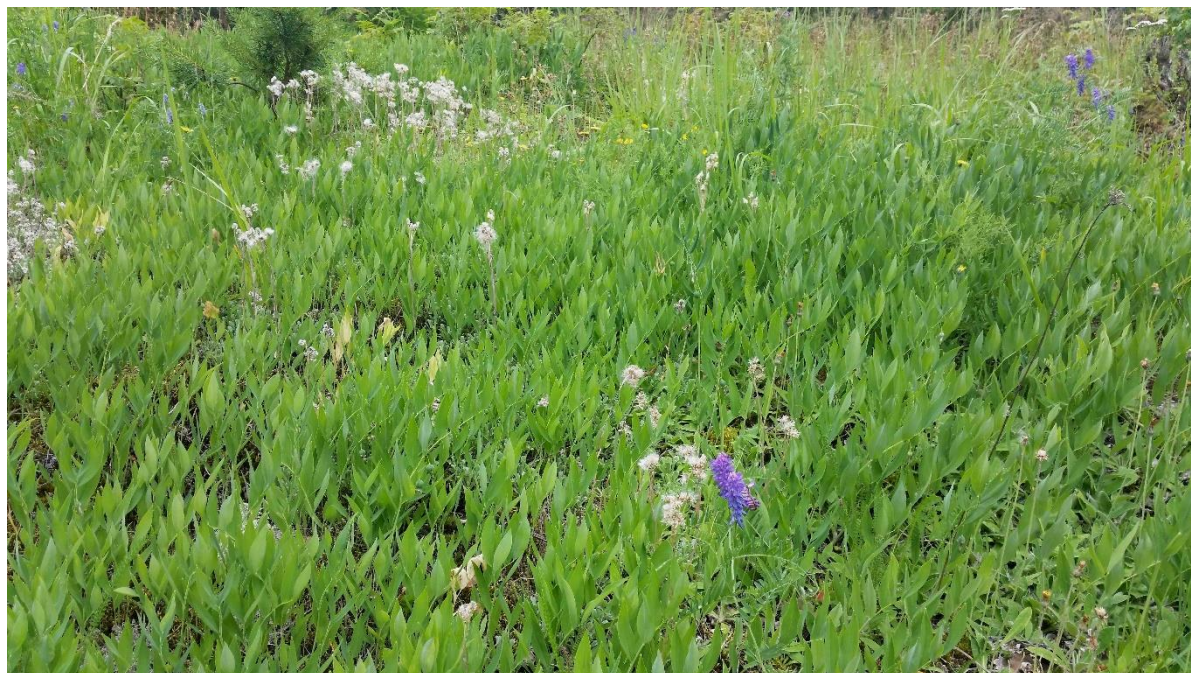
3.2 Kallioalue Hämeenlinnantien varrella

Hämeenlinnantien (130) itäpuolisen kalliojyrkänteen yläpuolisella avoimella kallioilla kasvaa runsaasti kalliokielloa, mäkitervakkoa ja huopakeltanoa. Silmälläpidettävää (NT) ahokissankäpälää kasvaa noin 10 m² kokoisella alueella (kuvat 8 ja 10). Lisäksi tavataan mm. ahomansikkaa, puolukkaa ja rohtotädykettä. Puustossa on kookkaiden katajien lisäksi mäntyä sekä joitakin nuoria tammia (kuva 9). Kallio on pääosin sammalpeitteistä, poronjäkäliä on niukemmin. Kallion yli kulkee maantien viereinen voimajohto.

Kallioalueen metsäisellä etelärinteellä tavataan mm. mäkiliehtolustetta, sinivuokkoa ja kevättähtimöä. Kallion pohjoisosassa on nuorta männikköä kasvavaa tuoreen ja kuivahkon kankaan talousmetsää.

Kallioalueella ei ole metsälain 10 §:n mukaisia elinympäristöjä.

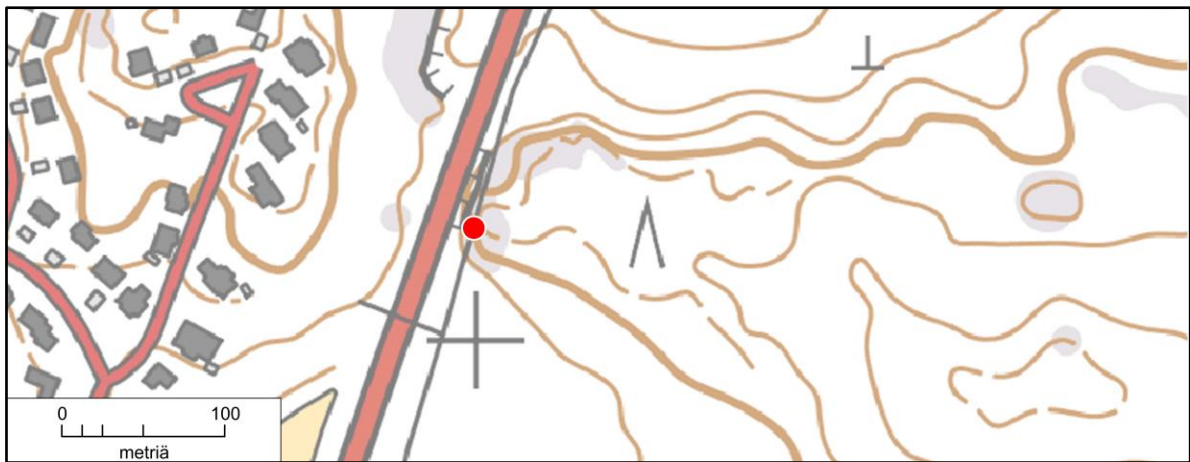

Kuva 8. Hämeenlinnantien vierisellä kallioalueella kasvaa mm. kalliokieloa ja silmälläpidettävää ahokissankäpälää.

Kuva 9. Hämeenlinnantien vierisen kallioalueen puustoa.

Kuva 10. Silmäläpöidettävän ahokissankäpälän kasvupaikka Hämeenlinnantien viereisellä kallioalueella.

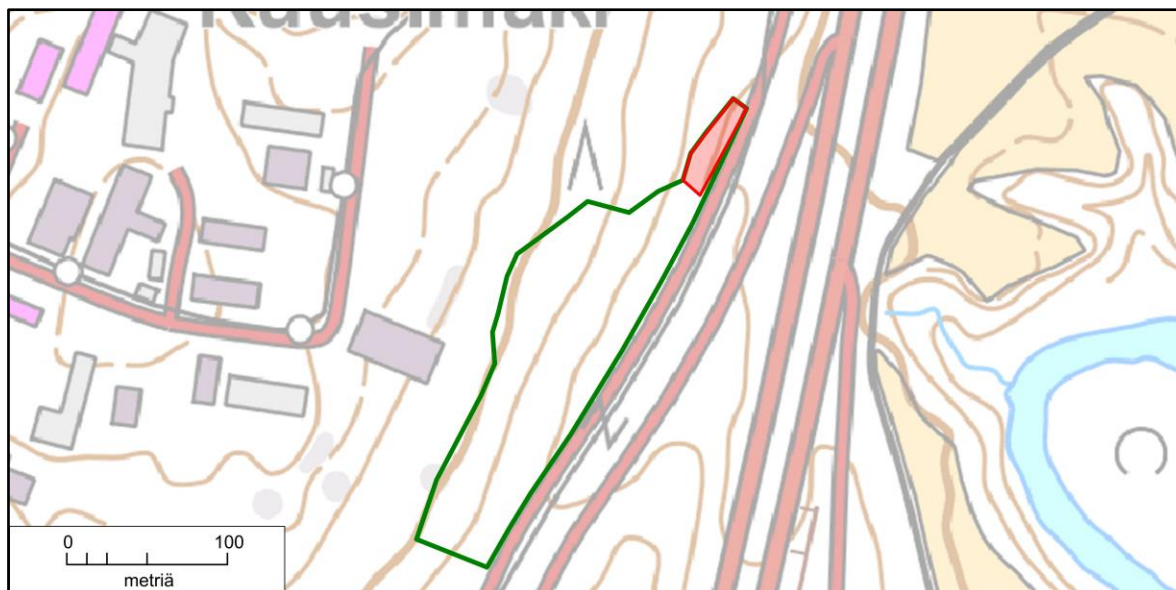
3.3 Kuusimäen pähkinäpensasta kasvava alue

Kuusimäen itään viettävän rinteen puusto on varttuvaa kuusta ja koivua sekä rinteiden alaosassa nuorta koivikkoa. Lehtomaisen kankaan kenttäkerroksessa kasvaa mm. mustikkaa, oravanmarjaa, kieloä, metsälauhaa, metsäkastikkaa, kevättähti-möä, nuokkuhelmikkää, valkovuokkoa ja metsätähteä. Pähkinäpensasta on hyvin runsaasti (kuvat 11 ja 12). Alueella on aikanaan ollut vanhaa kuusikkoa ja pähkinäpensas on ollut melko vähälukuinen (Luontotutkimus Enviro Oy 1992). Kuusikkoa hakattiin 1990-luvulla ja sen jälkeen pähkinäpensaat ovat runsastuneet ja alueella on kymmenittäin yli kaksi metriä korkeita pensaita (kuva 13).

Pähkinäpensaita kasvavan alueen pohjoisosassa on tuoretta kallionaluslehtoa, jossa kasvaa pähkinäpensaiden lisäksi mm. lehtosinijuurta, sinivuokkoa, vuohenputkea, taikinamarjaa, lehtokuusamaa ja näsiää. Puustossa on haapaa, harmaaleppää, koivua, kuusta sekä kookas mänty (kuva 14).

Kuvaan 11 on rajattu vihreällä koko pähkinäpensaita kasvava alue (noin 1,7 ha). Se täyttäisi pähkinäpensaiden koon ja lukumäärän suhteen luonnonsuojelulain 29 §:n mukaisen suojellun luontotyypin kriteerit. Alue on kuitenkin pääosaltaan lehtomaista kangasta eikä lehtoa, joten kaikki vaaditut kriteerit eivät täyty. Ainoastaan alueen pohjoispäässä on pienialainen pähkinäpensaslehto, joka täyttää kaikki suojellun luontotyypin kriteerit.

Kuvaan 11 punaisella rajattu pienialainen (noin 0,08 ha) lehto täyttää luonnonsuojelulain 29 §:n mukaisen suojellun luontotyypin (pähkinäpensaslehto) kriteerit. Sen voidaan katsoa täyttävän myös metsälain 10 §:n mukaisen elinympäristön kriteerit.

Kuva 11. Pähkinäpensasta kasvava alue Kuusimäen itärinteellä on rajattu vihreällä viivalla. Alueen pohjoisosaan on punaisella viivalla rajattu pähkinäpensaslehto, joka täyttää luonnonsuojelulain 29 §:n mukaisen suojellun luontotyyppin kriteerit.

Kuva 12. Nuorta-varttuvaa koivuvaltaista sekametsää sekä pähkinäpensaita kuvaan 11 vihreällä rajatun alueen eteläosassa.

Kuva 13. Tiheää pähkinäpensaikkoa kuvaan 11 vihreällä rajatun alueen keskiosasta.

Kuva 14. Kuvaan 11 punaisella rajatun pähkinälehdon reuna-alueen kasvillisuutta.

4 SUOSITUKSET

Kuvaan 2 vihreällä rajattu alue täyttää metsälain 10 §:n mukaisen elinympäristön kriteerit ja METSO-ohjelman kriteerit (Syrjänen ym. 2016). Alueelta on tavattu useita uhanalaisia kääpä- ja sammallajeja. Sinisellä rajatut lähteiköt sekä noro täyttävät vesilain 2 luvun 11 §:n mukaisten pienvesikohteiden kriteerit. Kuvaan 11 punaisella rajattu alue täyttää luonnonsuojelulain 29 §:n mukaisen suojellun luontotyypin ja metsälain 10 §:n mukaisen elinympäristön kriteerit. Näille alueille tai niiden välittömään lähiympäristöön ei tulisi osoittaa asemakaavassa rakentamista tai muita maankäytön muutoksia. Luontokohteet tulee osoittaa asemakaavassa esimerkiksi luo-merkinnällä ja s-1-merkinnällä (pähkinäpensaslehto). Lähteikköalueiden vesitaloutta ei tule muuttaa. Kuvaan 2 on merkitty lähteikköalueiden suojavyöhyke.

Kaavaluonnoksessa on kuvaan 2 rajatun alueen halki suunniteltu katu (Ilveskallionkatu). Lähtökohtaisesti arvokkaat luontokohteet tulisi säilyttää em. suosituksen mukaisesti. Mikäli katu kuitenkin toteutetaan, olisi sille paras paikka nykyisen ulkoilureitin sillan kohdalla, keskellä arvokkaan luontokohteen rajausta, jossa metsäalue on kapeimmillaan (ks. kuva 2).

Kuvaan 11 vihreällä rajatulla alueella kasvaa hyvin runsaasti pähkinäpensaita. Alue tulisi mahdollisuuksien mukaan jättää rakentamisalueiden ulkopuolelle. Kohteella on merkitystä harvinaisena luontotyyppinä, vaikka luonnonsuojelulain mukaisen suojellun luontotyypin kriteerit eivät täytykään.

5 LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

- Luontotutkimus Enviro Oy 1992: Kuusimäen rakennuskaava-alueen ympäristöselvitys. – Nurmijärven kunta.
- Pöyry Environment Oy 2007: Kaavoituskohteiden luontoselvitykset. Osa 2/3 Kirkonkylä. – Nurmijärven kunta.
- Ramboll Finland Oy 2014: Kuusimäen luontoselvitys. – Nurmijärven kunta.
- Raunio, A., Schulman, A. & Kontula, T. (toim.) 2008a: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus – Osa 1. Tulokset ja arvioinnin perusteet. – Suomen ympäristö 8/2008:1–264.
- Raunio, A., Schulman, A. & Kontula, T. (toim.) 2008b: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus – Osa 2. Luontotyyppien kuvaukset. – Suomen ympäristö 8/2008:1–572.
- Savola, K. 2017: Muistio Nurmijärven Kissanojan, Heinojan sekä Toreenin pohjoispuolisen metsäalueen luonto- ja lajistoarvoista 22.5.2017.
- Syrjänen, K., Hakalisto, S., Mikkola, J., Musta, I., Nissinen, M., Savolainen, R., Seppälä, J., Seppälä, M., Siitonen, J. & Valkeapää, A. 2016: Monimuotoisuudelle

arvokkaiden metsäympäristöjen tunnistaminen. METSO-ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet 2016–2025. – Ympäristöministeriön raportteja 17/2016:1–75.

Ympäristösuunnittelu Enviro Oy & Ympäristösuunnittelu OK 2005: Kirkonkylän selvitysalueen luonto ja maisema. – Nurmijärven kunta.

Ympäristösuunnittelu Enviro Oy 2013: Kirkonkylän selvitysalueen luontoselvitys 2013. – Nurmijärven kunta.

Ympäristösuunnittelu Enviro Oy 2017a: Nurmijärven kirkonkylän osayleiskaava-alueen pienvedet 2017. – Nurmijärven kunta.

Ympäristösuunnittelu Enviro Oy 2017b: Nurmijärven Palojoen ja kirkonkylän vanhojen metsien selvitys 2017. – Nurmijärven kunta.